

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра культурології

До 35-річчя кафедри культурології

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ

**Альманах наукового товариства “Афіна”
кафедри культурології**

*Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції
“Культуротворчий потенціал молоді і перспективи культурної
інтеграції людства у XXI століття”*

15-17 листопада 2006 року

Випуск 5

Заснований в 2000 році

Рівне – 2007

Актуальні питання культурології: Альманах наукового товариства „Афіна” кафедри культурології: Матеріали Другої Всеукраїнської науково-практичної конференції „Культуротворчий потенціал молоді і перспективи культурної інтеграції людства у XXI століття”. – Випуск 5. – Рівне: РДГУ, 2007. – 181 с.

Виткалов В.Г. - **Головний редактор:**
- кандидат педагогічних наук, професор, зав. кафедри культурології РДГУ (голова редколегії)

Афанасьєв Ю.Л. - доктор філософських наук, професор ДАКККіМ (Київ);
Баканурський А.Г. - доктор мистецтвознавства, професор (Одеса);
Воробйов А.М. - кандидат педагогічних наук, професор РДГУ;
Граб О.В. - кандидат мистецтвознавства, доцент, куратор студентського наукового товариства „Афіна” РДГУ;
Дем’янчук О.Н. - доктор педагогічних наук, професор Волинського державного університету ім. Лесі Українки;
Жилиук С.І. - доктор історичних наук, професор РДГУ;
Кралуєк П.М. - доктор філософських наук, професор НУ „Острозька академія”;
Круль П.Ф. - доктор мистецтвознавства, професор НУ ім.В.Стефаніка (Івано-Франківськ);
Кушнарєнко Н.М. - доктор педагогічних наук, професор (ХДАК);
Постоловський Р.М. - кандидат історичних наук, професор РДГУ, Заслужений діяч науки і техніки України;
Стоколос Н.Г. - доктор історичних наук, професор РДГУ;
Поніманська Т.І. - кандидат педагогічних наук, професор РДГУ;
Троян С.С. - доктор історичних наук, професор РДГУ;
Уланова С.І. - доктор філософських наук, професор ДАКККіМ (Київ);
Швецова-Водка Г.М. - доктор історичних наук, професор РДГУ.

Арцишевський Р.А. - **Рецензенти:**
- доктор філософських наук, професор Волинського державного університету ім. Лесі Українки;
Брилін Б.А. - доктор педагогічних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського.

Науковий редактор – **проф. Виткалов В.Г.**
Упорядники випуску – **проф. Виткалов В.Г., Граб О.В.**

Друкується за рішенням вченої ради Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 9 від 29.12.2005 р.).

Відповідальність за достовірність представленого матеріалу, а також за точність наведених цитат, імен, дат тощо несуть автори. Редакція залишає за собою право корегувати матеріали. Рукописи не рецензуються й авторам не повертаються. Редакція може й не поділяти точку зору авторів.

УДК 316. 42

М'якота І.В. – ст. IV курсу
спец. „Образотворче та декоративно-
прикладне мистецтво” Рівненського
інституту слов'янознавства Київського
слав'янського університету
н.к. – канд. іст. наук, доц. **Шеретюк Р.М.**

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЕЛІТАРНОЇ КУЛЬТУРИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ ТА ЇЇ РОЛЬ У СУСПІЛЬСТВІ

Сучасна маса – це насправді примітиви, що через
лаштунки

закралися на старовинний кін цивілізації.

Х. Ортега-і-Гасет

Ще Шпенглер у своїй праці „Занепад Європи” розмірковував про те, чи збереже європейська цивілізація принцип „вищої” і „нижчої” дистанції між людьми, а саме про поняття елітарності та масовості. До сьогодні це питання залишається відкритим і хвилює культурологів, філософів, соціологів усього світу. Та й нас, українців, не залишає байдужими.

По-різному до питання поділу культури на масову й елітарну та до проблеми елітарності суспільства в цілому ставляться культурологи різних країн, але незмінним є запитання „Чому масовість бере верх?” Це питання стало визначальним і в нашому дослідженні.

Серед нинішньої молоді тенденція масовості проглядається у всьому. Сучасне європейське суспільство, зокрема й український народ, знаходиться у серйозній кризі. Ця криза наступила саме тоді, коли світ переконань попередніх поколінь втратив для нового покоління людей свою значущість. Людина залишилася без власних ідей, без свого світу.

Про кризу, яка охопила Європу ще на початку ХХ століття висловлював свої думки в есе „Бунт мас” відомий культуролог Хосе Ортега-і-Гасет. Він же зібрав у єдину концепцію ідеї А. Шопенгауера та Ф. Ніцше. Ортега зазначає, що європейське суспільство тоне в масовій культурі: „В суспільстві маси взяли повну владу. Переповнення міст людьми. Одиниці, що утворюють ці юрби, існували і раніше, але не як юрба... Юрба стала раптом видима і влаштувалася на кращих місцях у суспільстві” [14].

Якщо поглянути на наше суспільство, на українську молодь зокрема, кризь призму культурних засад, то загалом усіх нас можна поділити на дві групи. До першої групи відносять так званих „трудоголиків”, котрі ставлять перед собою певну мету, прагнуть досягти її шляхом кропіткої праці, долаючи безліч труднощів і перешкод, беручи на себе обов'язки інших та вимагаючи від самих себе щоразу більшого. До другої групи належать ті, хто приймає життя таким, яким воно є, вважаючи себе гідною особистістю, не вдосконалюючись, не працюючи над собою. Вони, на жаль, становлять переважну більшість. Масовість панує усюди і скрізь. Нинішнім суспільством керують маси, а не окремі талановиті та неординарні особистості.

Найбільшою проблемою сучасної молоді є надмірна самозакоханість, упевненість у собі, певною мірою – нарцисизм. Це призвело до того, що „безпардонність” і простота розуму не лише мають право на існування, а й стають предметом гордості молодих людей.

Але що ж стало причиною цієї затяжної кризи? Чому на п'єдесталі, де колись стояв найкращий, тепер стоять усі? Чому масовість вважається нормальним явищем?

Здається, Ортега вже у ХХ столітті частково дав відповіді на ці запитання. Першим впливовим фактором, на його думку, є процес виробництва книжкової продукції. Як тільки він став прибутковим та престижним, якість літератури значно знизилась. Ринок перепопнений низькопробною літературою. Унаслідок цього основні маси отримують багато „фальшивого”, „неякісного”, та „шкідливого” матеріалу. Це легко перевірити, зайшовши до книжкової крамниці. Варто підійти до будь-якої полиці – і в очі одразу „впадають” досить сумнівні книги – література, яка не розвиває, а пригнічує інтелект.

Іншим чинником є розвиток такого явища, як „професіоналізм”. Це типова риса американського суспільства, яка переростає у тенденцію всього світу. Цей так званий „професіоналізм” полягає в обмеженні розуму та культури сферою професійних знань, професійної діяльності. Культура та духовні принципи відходять на задній план. „Професіонал” присвячує своє життя промислового виробництва, матеріальному достатку. Він повністю звернений у зовнішній світ. Водночас внутрішній світ цієї людини поступово спустошується.

Сучасна доба, на думку філософа, унікальна тому, що вона відкидає поняття елітарності. Провідними соціальними принципами є конформізм, терпимість і невихованість. Аристократія стає значною меншістю, масова людина – значною більшістю. Найстрашніше те, що масова культура пропагандує хамство, ненависть та аморальність. Спостерігається навіть тенденція, що серед більшості молодих людей хамом бути модно. Сукупність таких псевдоідей

про світ створила „масову” культуру. Тоді ж на місце проблеми культури висувається проблема політичної влади, утримання в покорі неосвічених мас.

Як антипод масової культури, сучасні вітчизняні та зарубіжні культурологи розглядають елітарну культуру. „Виробником” і „споживачем” цієї культури є вищий привілейований прошарок суспільства, вибрана верства інтелектуалів – еліта. Що ж це за люди? Спробуємо з’ясувати.

Загалом слово „еліта” має подвійне походження – від латинського *eliquere* і французького *elite* – краще, відібране, вибране, меншість суспільства, що становить достатньо самостійну, вищу, відносно привілейовану групу, наділену особливими психологічними, національними і політичними якостями, яка бере безпосередню участь у затвердженні і здійсненні рішень, пов’язаних із функціями управління, розвитку науки і культури (тобто творчі функції).

Дивна ситуація склалась в Україні. В усіх сферах суспільної діяльності представники масової культури становлять більшість, а освічена верхівка, культурна та політична еліта, яка веде націю до активного розвитку – меншість! Чи доцільним є у такій ситуації запитання „Чому ми так живемо?” у повному значенні та безумовному розумінні кожним українцем слова „так”?

Та повернемося до еліти. У сучасній культурології немає однозначного тлумачення цього поняття. Як правило, до еліти відносяться люди, які мають найбільшу кількість певних позитивних якостей, цінностей та пріоритетів (влада, багатство, культура, професіоналізм, компетентність, сила волі). Еліта зазвичай займає впливові позиції в ієрархії суспільства, її роль багатогранна. За функціями цю верству поділяють на певні класи і типи. Так, за К. Манхеймом, еліта поділяється на політичну, організаторську, інтелектуальну, художню, моральну та релігійну. Д. Ласуелл та А. Каплан запропонували досить цікаву класифікацію типів еліт за її роллю в суспільстві. Це – ті, хто реалізує офіційну владу, шляхетні, „справедливі”, „популярні”, „мужні”, багаті, спеціалісти та ідеологи. Існує безліч таких класифікацій, але слід зауважити, що всі вони сформульовані соціологами, політологами та культурологами для стабільних суспільств. Для перехідних суспільств, зокрема для України, такі визначення не зовсім підходять. Адже ці країни перебувають у стані трансформації від тоталітарного (через демократизацію) до громадянського суспільства. В Україні є своя специфіка. Пов’язана вона з такими чинниками, як ментальність, історичні традиції, стан розвитку демократії, економічна політика тощо.

Слід зауважити також і те, що еліта є невід’ємним фактором повноцінного життя нації. Вона є духовно-органічною частиною народу, серцем суспільства, що розвивається, рухається вперед. Вона формує концепцію самоідентичності. Без неї національна свідомість деградує. Через еліту нація усвідомлює себе, організовує, вчить і захищає, пізнає себе і закони навколишнього світу, вивчає інші цивілізації, форми їх існування та суть, переваги і недоліки, виробляє орієнтири у світі, знаходить у ньому своє місце.

Нині настав час, коли повністю відпали колишні ідеологічні табу та різноманітні політичні ярлики, переосмислено всі історичні події і український народ має нагоду об’єктивно оцінити свою сутність, замислитися над тим, як він служить своїй нації.

Історична пам’ять, правда про світ і про себе потрібні українцям для того, щоб правильно орієнтуватись у світі. Реальне та правдиве усвідомлення своєї особистості та свого місця у світі, прагнення до правди є умовою виведення України як держави у світ. Це і є завданням нашої елітарної, освіченої, інтелектуально розвиненої молоді. Адже як держава, Україна все починає творити з нуля. Та насправді формування молодого національної еліти для України на сьогодні є болючим питанням. Вона повинна не лише поєднувати в собі інтелект, патріотизм, духовність, а й бути взірцем і лідером для загалу. До цих рис слід додати і багатство. Воно, зрештою, допомагає отримати високі посади. Не менш важливою є вимогливість до себе та невичерпне бажання вдосконалюватись. Це допомагає еліті стати взірцем для суспільства.

Наш співвітчизник В. Липинський називає еліту „національною аристократією”, „групою найкращих у даний момент серед нації людей, які найкращі серед неї тому, що власне вони в даний момент являються організаторами, правителями і керманічами нації”. На його думку, еліта має володіти „матеріальною силою” та „моральним авторитетом у своєї нації” [6, с.131].

Еліта – це особлива частина суспільства, наділена специфічними духовними здібностями, найбільш здатна до духовної діяльності, обдарована високими етичними й естетичними задатками. Оскільки вона забезпечує суспільний прогрес, то мистецтво повинно бути орієнтоване на задоволення її запитів і потреб.

Основним елементом елітарної концепції культури є поділ людства. А. Шопенгауер поділяє його на „людей генія” (здібних до естетичного сприйняття творчої діяльності) і „людей користі” (орієнтованих на практичну утилітарну діяльність). Ф. Ніцше розвивав ідею так званої „надлюдини”, що має привілейований статус у суспільстві. Значний внесок у розвиток цієї концепції зробив Х. Ортега-і-Гасет. Він ставив питання про подальшу долю культури в умовах масового суспільства, а отже, про долю культурної еліти.

Як замкнену модель елітарної культури, що буде протистояти „масовій”, як форму елітарної культури і приклад для культури в цілому Ортега пропонує „нове мистецтво”.

Говорячи про „нове мистецтво”, варто умовно поділити суспільство на тих, хто розуміє це мистецтво, і тих, хто не розуміє його. „Нове мистецтво”, на думку Ортеги, повинно викликати не естетичні, а соціальні емоції. Воно звертається лише до особливо обдарованої меншості й об’єднує її в еліту. Це мистецтво пов’язане в музиці з постаттю Дебюсі, у поезії – з Маларме, у живописі – з Пікассо, у драматургії – з Піранделло. Культуролог протиставляє елітарний тип сприйняття масовому як спосіб дегуманізуючої тенденції, що руйнує гуманістичну традицію художньої культури. Мистецтво у нього набуває специфічного елітарного змісту.

Ортега також стверджує, що культура є чимось випадковим та незрозумілим для масової людини. Нав'язана, отримана ззовні, вона не переосмислюється, не інтерпретується і не асимілюється людиною, а тому й не вражає її. Ця ситуація – наче своєрідний „парадокс останніх десятиліть”, коли „гігантський прогрес культури створює тип людини, яка є більшим варваром, ніж вона була сто років тому” [16].

Та не варто ігнорувати й інші думки з цього приводу, бо з ними теж складно не погодитись. Якщо говорити про поділ на елітарне та масове мистецтво загалом, то треба сприймати його у більш широкому розумінні – поділ на високе та низьке. Насправді це те ж, що й елітарне та масове, просто трансформація історичних епох зумовила певну трансформацію понять. Наприклад, якісна література як різновид культури існувала завжди. Поділ виник тоді, коли з'явилися альтернативні способи проведення дозвілля та „забивання мізків”, зокрема телебачення. Відтак людина вже не може і не хоче сприймати щось більш-менш інтелектуальне, а тільки винятково розважальне і примітивне як за змістом, так і за формою. Уявлення про високе та низьке в різні часи були різні. Та елітарне – це не те, що не сприймається. Адже і розважальна, й інтелектуальна література мають свою читацьку аудиторію. Інша справа, що несе у собі культура і в яке суспільство.

Та скільки б ми не говорили про елітарне й масове як про високе та низьке, слід визначити, що ці два напрями чудово співіснують, і більше того – не можуть існувати один без одного. Скільки завгодно можна ганьбити масовість, але без неї не було б і еліти. Хоч поділ цей з'явився лише на початку ХХ століття. Заглянувши уважніше в історію, побачимо, що він існував завжди, просто не так контрастно і не формально.

Елітарна культура – це справді пошук і твердження особистісного начала. Вона складна, серйозна, вишукана, має новаторський характер. Її продукція розрахована на витончену й інтелектуальну еліту суспільства, спроможну зрозуміти й оцінити майстерність, віртуозність новаторського пошуку її творців.

Приємно не лише вірити, а й знати, що молодь нашого міста також не байдужа до питань розвитку елітарної культури. У Рівному діє досить потужна організація, що має назву „Клуб української елітарної молоді”. Вона почала формуватися ще у 1991 році. Офіційно була зареєстрована 4 червня 1993 року й досі знаходить сили боротися за свої права. Клуб створений з метою підготовки національно свідомих інтелектуалів, які будуть здатні в майбутньому працювати в галузях економіки, науки, культури, у політиці, у військовій та правоохоронній сферах. Основними формами роботи клубу є пошук та відбір найздібніших, фахова орієнтація молоді з основ ринкової економіки, історії України, іноземних мов, організація туристичних подорожей, спортивно-оздоровчий гарт, налагодження контактів з ровесниками в Україні та за кордоном.

І коли довелося стати на межі розпаду та виживання (у 2003 році), члени КУЕМу не злякались, не опустили рук і не відступили назад. Вони боролись і досягли свого. Ось що пише член організації Святослав Клічук у відкритому листі з проханням не відбирати у них приміщення: „Метою нашої організації є дати можливість молоді розвиватись в нормальній атмосфері... Ми намагаємось показати нашим членам життєві орієнтири – професійність, порядність, патріотизм, тощо – і дати змогу спілкуватись з носіями цих якостей... прийшовши в КУЕМ, я потрапив в цікаву та морально здорову молодіжну атмосферу... тут цінують не гроші чи власне благо, а такі, здається і на жаль, архаїчні для сучасності речі як знання, патріотизм, праця на благо спільноти” [15].

Приємно, що все це існує не лише формально, на словах та в документах. Адже еліта – це духовне здоров'я нації, наше національне багатство, наша гордість.

Дослідивши проблему елітарності та її сучасний стан, з упевненістю можна стверджувати, що еліта – це вища верства населення, яка переймається не лише особистим життям, а й відіграє неабияку роль у становленні України як європейської держави і виводить її на світову арену культури, мистецтва, політики, економіки тощо. Основні риси молоді еліти: обдарованість, інтелект, талант, високі прагнення та почуття, патріотизм, освіченість і певною мірою матеріальний достаток. Елітарна культура – це антипод „масовості”, потужна зброя у боротьбі з нею. У цій культурі закладено духовне та інтелектуальне начала розвитку молодого населення нашої держави, яка лише починає своє сходження на олімп слави та величі.

Джерельні приписи

1. Богуцький Ю. Проблеми і перспективи української культури // Українська культура. – 2002. – №1. – С.2-3.
2. Богуцький Ю. Нація, високодуховна споконвіків // Культура і життя. – 2003. – №37. – С.6-12.
3. Греченко В., Чорний І. та інші. Історія світової та української культури: Навч. посібник. – К.: Літера. – 2000. – С.431-444.
4. Гриненко Г. Хрестоматія по истории мировой культуры. – М.: Юрайт, 1998. – 669 с.
5. Ерасов В. Социальная культурология: Учебник для студентов высших учебных заведений. – 2-ое изд. испр. и доп. – М.: Аспект Пресс, 1996. – 591 с.
6. Липинський В. Листи до братів-хліборобів. – К., 1995.
7. Ортега-і-Гасет Х. Естетика. Філософія культури. – М., 1991. – 586 с.
8. Ортега-і-Гасет Х. Вибрані твори. – К.: Основи, 1994. – 420 с.
9. Сохань Л. Громадянське суспільство та еліта – два полюси // Актуальні проблеми державного управління: Наук. збір. – К., 1999. – №2. – С.55.
10. Теорія та історія світової і вітчизняної культури: Курс лекцій. – К.: Либідь, 1993. – 390 с.
11. Шульга М., Потехін О., Бойко Н., Порохонська О., Шульга Т. Правляча еліта сучасної України // Аналітична доповідь №10. – К., 1998. – С.64.

12. <http://vuzlib.net/filosofy/09.htm>
13. http://www.franko.lviv.ua/faculty/geologyEducation/Progr_kursiv/History
14. http://www.franko.lviv.ua/faculty/Phil/Gileja_1_web.htm
15. http://www.ngodevelopment.org.ua/pdf/rivne_social_services_yp_ua.pdf
16. <http://www.ronl.ru/filosofiya/7492.htm>

УДК 008 „316. 61”

Шуба А.І. – ст. II курсу спец. „Менеджмент організацій” Хар.ПІ НАДУ при Президентіві України

н.к. – канд. іст. наук, доц. **Козуб В.П.**

ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО РІВНЯ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ УТВЕРДЖЕННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ТЕНДЕНЦІЙ

Перехід України до сучасного ринкового господарювання, входження її інституцій у європейський освітній і культурний простір неможливе без участі у цих процесах освіченої студентської молоді. Якість вищої освіти залежить насамперед від культури молодого покоління, але сучасна соціокультурна практика свідчить, що студентство ще знаходиться у пошуку оптимальних шляхів підвищення свого культурного потенціалу. Отже, євроінтеграційні перетворення можуть суттєво вплинути на усвідомлення студентами свого соціокультурного рівня.

Останні дослідження проблеми формування культурного рівня студентів в умовах трансформації українського суспільства провели В. Журавський, А. Похресник, О. Стоянов, Н. Чибісова, А. Яковенко та ін. На теоретико-методологічному рівні психологічний та педагогічний аспекти формування соціокультурного студентства знайшли своє втілення в працях Л. Божовича, О. Леонтєва, І. Лернера, А. Люблінської, Л. Романюка, М. Скати́на. Значний внесок у теорію євроінтеграційного розвитку вищої освіти зробили В. Байденко, Я. Болюбаш, Н. Головатий, С. Гончаров, В. Кривцова, В. Мошинський, А. Підаєв, М. Степко, Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ та ін.

Разом із тим залишається відкритим питання щодо шляхів формування високого соціокультурного рівня студентів саме у період поглиблення євроінтеграційних процесів, що є досить актуальними для сучасної України. Тому метою цієї роботи є визначення того, як організаційні зміни в українській вищій освіті можуть вплинути на розвиток соціокультурної складової студентської молоді.

Серед соціальних інститутів культура є важливим інститутом соціалізації особистості, матеріалізованою формою колективної свідомості (ідеології та психології). Під культурою ми розуміємо спосіб людського існування, форму, за допомогою якої все соціальне набуває змісту людської самовизначеності, плекання „людського в людині”. Соціалізуюча функція культури зорієнтована на передачу і засвоєння культурного спадку [5].

Необхідною передумовою формування духовного світу студентської молоді є наявність вільного часу та усталені навички і можливості його проведення у той чи інший спосіб. У сучасних умовах ринкові відносини у сфері культури обернулися великими негативними наслідками для молоді:

- суттєво зменшилась кількість джерел, за допомогою яких забезпечується передача культурних цінностей;
- різко скоротилася сфера професійної та аматорської творчості (гуртки художньої самодіяльності, прикладного мистецтва тощо);
- відбулися зміни в ієрархії термінальних та інструментальних цінностей молодих людей тощо.

Наведене вище надає підстави вважати, що такі зміни прискорили підписання Україною Болонської декларації на Бергенській конференції 19 травня 2005 року, яка у свою чергу стала поштовхом до реструктуризації вищої освіти – формування сучасного менталітету українського студентства.

Застаріла система викладання в професійній освіті України більше не зацікавлює молоде покоління, не є активізатором його діяльності, не приваблює своїми перспективами. Звідси, 70 % випускників шкіл, які вступають на навчання до ВНЗ (тоді як у Європейському Союзі лише 15-25 %), мають на меті отримати не високий культурно-освітній рівень, а лише документ про вищу освіту. Зменшення кількості вищих навчальних закладів (з 300 до 40-50 ВНЗ) дозволить зосередити науковий потенціал [2, с.115].

Болонський процес має на меті активізувати мобільність викладацького складу, науковців і, найголовніше, студентів, які презентують різні європейські країни, з метою забезпечення обміну освітнім та культурним досвідом. Це, на нашу думку, стане українському студентові стимулом до вивчення іноземних мов, культури європейського простору. Молода та перспективно-активна людина вільно розпоряджатиметься своєю культурно-дозвіллевою формою навчання, організовуватиме свій розклад занять, що свідчитиме про свідоме та зважене рішення про формування дорослої та впевненої в собі особистості, яка у майбутньому зможе вивести Україну на міжнародну світову платформу.

Деякі вчені стверджують, що створення єдиного освітнього простору спричинить масовий відтік української талановитої молоді, загибель та знищення української нації [6, с.96]. У свою чергу можна сказати, що формування у молодого покоління високого соціокультурного виховання, плекання найкращих українських традицій та патріотизму

ЗМІСТ

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО РЕКТОРА	3
<i>Виткалов В.Г., Граб О.В.</i> МОЛОДЬ У СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ ХХІ СТОЛІТТЯ: ЗА МАТЕРІАЛАМИ ДРУГОЇ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ „КУЛЬТУРОТВОРЧИЙ ПОТЕНЦІАЛ МОЛОДІ І ПЕРСПЕКТИВИ КУЛЬТУРНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ЛЮДСТВА У ХХІ СТОЛІТТЯ”	4
РОЗДІЛ І. ПРОБЛЕМИ ГЕНЕЗИ КУЛЬТУРИ У МОЛОДІЖНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	
<i>Шевчук М.В.</i> УКРАЇНСЬКА МЕНТАЛЬНІСТЬ ЯК ЄДНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ТА ІНТЕЛЕКТУ: ДОСВІД ДЛЯ МОЛОДОЇ ГЕНЕРАЦІЇ	7
<i>Корольчук О. І.</i> МОРАЛЬНІ ОРІЄНТАЦІЇ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ.....	9
<i>Возна Т.О.</i> ЯКІСТЬ ОСВІТИ ЯК ГОЛОВНИЙ ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ КУЛЬТУРНОГО РІВНЯ МОЛОДІ.....	10
<i>Кутузова Г.</i> АСПЕКТИ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ СТУДЕНТІВ КЛАСИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ	13
<i>Перець О.М.</i> ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СТУДЕНТІВ ВИЩОГО ПЕДАГОГІЧНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ	15
<i>Терновенко Д.С.</i> ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ ТА ЇХ ФОРМУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ГУМАНІСТИЧНОЇ ПАРАДИГМИ ОСВІТИ (на прикладі студентської молоді ЛНПУ ім. Т.Шевченка).....	18
<i>Потапчук Т.В.</i> МОРАЛЬНО-ДУХОВНІ ЦІННОСТІ І ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДНИХ УСТАНОВОК СТАРШОКЛАСНИКІВ	21
<i>Пузиченко Т.</i> ГУРТКИ, ТВОРЧІ ОБ’ЄДНАННЯ ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЯК СФЕРА РОЗВИТКУ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ	23
<i>Терешко Л.В.</i> КУЛЬТУРА ЗДОРОВ’Я СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА ЯК ПРЕДМЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	27
<i>Терешко Л.В.</i> КУЛЬТУРА ЗДОРОВ’Я ОСОБИСТОСТІ В ІСТОРІЇ НАУКОВОЇ ДУМКИ.....	30
<i>Семенович О.Л.</i> ІСТОРІОГРАФІЯ ДАВНЬОРУСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ВОЛИНИ.....	33
<i>Шевчук О.В.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ З МОЛОДДЮ У КОНТЕКСТІ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ РІВНЕНСЬКОЇ „ПРОСВІТИ”	37
РОЗДІЛ ІІ. ДИНАМІКА КУЛЬТУРНИХ ПРОЦЕСІВ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ	
<i>Шевчук К.С.</i> ЕТИЧНИЙ ВИМІР ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В СУЧАСНОМУ СВІТІ	39
<i>Виткалов С.В.</i> МОЛОДЬ У КУЛЬТУРНОМУ КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ (регіональний аспект)	44
<i>Кузьмук О.М.</i> НАЦІОНАЛЬНА КУЛЬТУРА В УМОВАХ ТВОРЕННЯ ГЛОБАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА	46
<i>М’якота І.В.</i> ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЕЛІТАРНОЇ КУЛЬТУРИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ ТА ЇЇ РОЛЬ У СУСПІЛЬСТВІ.....	48
<i>Шуба А.І.</i> ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО РІВНЯ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ УТВЕРДЖЕННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ТЕНДЕНЦІЙ	51
<i>Кучина Н.І.</i> СТАВЛЕННЯ МОЛОДІ ДО СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОГО ВИДАВНИЦТВА В УКРАЇНІ	54
<i>Швая Д.В.</i> ПРОБЛЕМА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ В КОНТЕКСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	58
<i>Війтович Г. В.</i> ВПЛИВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРНОГО ПОТЕНЦІАЛУ	

СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА.....	60
<i>Гумен Ю.В.</i> ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ І СУЧАСНА СТУДЕНТСЬКА МОЛОДЬ	62
<i>Марчук Ю. М.</i> МОРАЛЬНО-ЕТИЧНА ФІЛЬТРАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ ЯК КУЛЬТУРОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА.....	64
<i>Кравченко Т.В.</i> ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ СУЧАСНОЇ СІЛЬСЬКОЇ МОЛОДІ.....	67
<i>Вакульчук М.В.</i> МАЙСТЕРНІСТЬ ТА КУЛЬТУРА ПЕДАГОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ	69
<i>Старенька О.О.</i> ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ (на прикладі художньо-педагогічного факультету РДГУ).....	73
<i>Шеретюк Р.М.</i> РЕЛІГІЙНИЙ ФАКТОР У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ.....	74
<i>Куліда К.М.</i> ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ: СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ.....	76
<i>Пшебільська Л.Г.</i> ТЕНДЕНЦІЇ В ЗМІНАХ СТРУКТУРИ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В ПРОЦЕСІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ	78
<i>Хоменко О. В.</i> ЗАПИТИ І ПОТРЕБИ СУЧАСНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ (на матеріалах РІС КСУ)	80
<i>Савич К.</i> СЛЕНГ ЯК СКЛАДОВА МОЛОДІЖНОЇ СУБКУЛЬТУРИ.....	82
<i>Карпович К.П.</i> САКРАЛЬНА ХУДОЖНЯ КУЛЬТУРА У КОНТЕКСТІ ДУХОВНОГО ЗРОСТАННЯ МОЛОДОГО ПОКОЛІННЯ.....	84
<i>Загаєвська О.</i> ХРИСТІЯНСЬКА ЕТИКА ЯК ЗАСІБ ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ.....	86
<i>Ковальчук Л.М.</i> ХРИСТІЯНСЬКА МОРАЛЬ ЯК СКЛАДОВА ОСВІТНЬО-КУЛЬТУРНОГО ТА ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ	89
<i>Миркевич О.В.</i> ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ МОЛОДІЖНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЯК ОСНОВА СОЦІОКУЛЬТУРНИХ РУХІВ.....	91
<i>Кузіч Р.С.</i> МОЛОДІЖНІ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ КУЛЬТУРИ.....	93
<i>Гончаров А.О.</i> УПА У ДРУГІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ: МОЛОДІЖНИЙ ПОГЛЯД НА ПРОБЛЕМУ	96
<i>Перебийнос С.І.</i> КОМУНІКАТИВНІСТЬ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ: ЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗНАЙОМСТВА (на матеріалах РІС КСУ)	98
<i>Заладовська О. В.</i> СТУДЕНТСЬКИЙ ШЛЮБ: ПОГЛЯД МОЛОДІ.....	100
<i>Бондарчук А.Я.</i> ВИХОВАННЯ У СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ КУЛЬТУРИ СІМЕЙНИХ ВЗАЄМИН.....	102
<i>Заладовська О.В.</i> ГЕНДЕРНА СТРУКТУРА СІМ'Ї: СОЦІАЛЬНО-Педагогічний АСПЕКТ.....	104
<i>Коберська Т.М.</i> САМОРОЗВИТОК І САМОРЕАЛІЗАЦІЯ МОЛОДІ У СФЕРІ ДОЗВІЛЛЯ.....	106
<i>Левенець М., Старенька О.</i> ЛІДЕРСТВО ЯК ОДНА ІЗ ФОРМ САМОСТВЕРДЖЕННЯ ОСОБИСТОСТІ	108
<i>Чаус Ю.А.</i> ОБРАЗ РЕЛІГІЙНОСТІ В СТУДЕНТСЬКІЙ СУБКУЛЬТУРІ.....	111

РОЗДІЛ ІІІ. ХУДОЖНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ФАКТОР ДУХОВНОГО ЗРОСТАННЯ МОЛОДІ

<i>Деркач М.В.</i> ОСНОВНІ ЗАСАДИ СЕМІОТИКИ ТА ПРОБЛЕМИ МУЗИЧНОЇ ЕСТЕТИКИ	113
<i>Гнатюк В.</i> ОБРАЗ РЕЦИПІЄНТА ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ В АВТОРСЬКІЙ КАРТИНІ СВІТУ (на матеріалі класицизму і бароко).....	115
<i>Кошова І. П.</i> ОСОБЛИВОСТІ СВІТСЬКОГО ПОРТРЕТА ЛІВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ ПЕРІОДУ БАРОКО У КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОГО ОБРАЗОТВОРЕННЯ.....	118
<i>Макотера А.В.</i> РОЗВИТОК ЕСТЕТИЧНИХ ПОЧУТТІВ НА ПРИКЛАДІ РОЗГЛЯДУ ПОРТРЕТНОГО ЖИВОПИСУ УКРАЇНИ ХVІІІ-ХІХ ст.....	120
<i>Бєдакова С.В.</i> ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНІ ЗДОБУТКИ ВИКЛАДАЧІВ ПРАЗЬКОЇ КОНСЕРВАТОРІЇ КІНЦЯ ХІХ – ПЕРШОЇ ТРЕТИНИ ХХ СТОЛІТТЯ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО КУЛЬТУРОТВОРЕННЯ.....	123
<i>Бєлова О. С.</i> НЕОБАРОКО В УКРАЇНСЬКОМУ МИСТЕЦТВІ 1920-х рр.....	126
<i>Бєлова О. С.</i> КОНЦЕПЦІЯ ДУХОВНОГО ПЕРЕТВОРЕННЯ ОСОБИСТОСТІ: УРОКИ ІСТОРІЇ (на прикладі діяльності українського театру Л. Курбаса).....	128
<i>Шепелева І.А.</i> РОЛЬ УКРАЇНСЬКОГО АНДЕГРАУНДУ В ПОШУКУ ДУХОВНОЇ ОСНОВИ НАЦІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ	131
<i>Парфенюк В.І.</i> ВИХОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ Й ПАТРІОТИЗМУ МОЛОДІ (на прикладі історичного роману Р.Іваничука „Мальви”).....	137
<i>Купець Л.М.</i> ПРОЗОВА ТВОРЧІСТЬ ЮРІЯ АНДРУХОВИЧА ЯК ФЕНОМЕН ПОСТМОДЕРНУ.....	140
<i>Дацик М.В., Левенець М.В.</i> МУЗИЧНИЙ ФОЛЬКЛОР У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ХУДОЖНЬОЇ ПРАКТИКИ: ДО ПИТАННЯ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ	143
<i>Шемуровська О., Черуха А.А.</i> ФОЛЬКЛОР ЯК ЗАСІБ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ	146
<i>Федоришин М.В.</i> ТЕНДЕНЦІЇ КОЛЯДНИХ ФОЛЬКЛОРНИХ ФЕСТИВАЛІВ, СВЯТ ТА КОНКУРСІВ НА ВОЛИНІ. 149	
<i>Радковська Л.М.</i> ОСВІТНЬО-КУЛЬТУРНА ТА ВИХОВНА РОЛЬ ДУХОВНОЇ МУЗИКИ.....	151
<i>Соловійов В.А.</i> ПСИХОЛОГО-ЕМОЦІЙНИЙ ЕФЕКТ СПРИЙМАННЯ МУЗИЧНОГО ТВОРУ	154
<i>Довбенчук О.І.</i> ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ НА КРАСЗНАВЧОМУ МАТЕРІАЛІ	157
<i>Глухенький М.Ф.</i> ВИВЧЕННЯ МІЖНАЦІОНАЛЬНИХ ЗВ’ЯЗКІВ УКРАЇНСЬКИХ ХУДОЖНИКІВ- ІМПРЕСІОНІСТІВ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ У РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКИХ ПРОЦЕСІВ ХХІ СТОЛІТТЯ.....	159
<i>Власюк Г.І.</i> МУЗЕЄФІКАЦІЯ ЗАМКОВИХ КОМПЛЕКСІВ У КОНТЕКСТІ ВІДРОДЖЕННЯ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ УКРАЇНИ.....	161
<i>Глушук О.Г.</i> АМАТОРСТВО ЯК СФЕРА РЕАЛІЗАЦІЇ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МОЛОДІ	165
<i>Швець Л.В.</i> ТРАДИЦІЇ РОДИННОГО ВИХОВАННЯ: КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	167
<i>Помогалова К.В., Аксьонова І.О.</i> РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТІВ (на прикладі Студентського Центру моди Брянківського технолого-економічного технікуму Луганського педагогічного університету імені Тараса Шевченка).....	170
<i>Крайлюк Л.В.</i> ТВОРЧА СПАДЩИНА НІЛА ХАСЕВИЧА У СИСТЕМІ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ	

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ

*Альманах наукового товариства “Афіна” кафедри культурології
Рівненського державного гуманітарного університету*

Випуск 5

Наукове редагування – *проф. Виткалов В.Г.*
Комп’ютерна верстка та макет – *Кравчук В.Ю.*
Упорядкування і коректура – *Виткалов В.Г., Граб О.В.*
Редактор – *Парфенюк В.І.*
Відповідальна за випуск – *Виткалов В.Г.*

Здано до набору 10.12.2005. Підписано до друку 20.02.2006.
Формат 60x84¹/₁₆. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman
Умовн. друк. арк. 21. Наклад 100 прим.

Адреса редакції: Рівне, вул. С.Бандери, 12.
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра культурології. Тел. 8 (0362) 22-20-32

Актуальні питання культурології: Альманах наукового товариства „Афіна” кафедри культурології:
Матеріали Другої Всеукраїнської науково-практичної конференції „Культуротворчий потенціал молоді і
перспективи культурної інтеграції людства у ХХІ століття”. – Випуск 5. – Рівне: РДГУ, 2007. – 181 с.

**ББК 71.0
УДК 168.522**